

*Aneta Kościółek¹, Magdalena Hartman², Katarzyna Spiólek¹,
Justyna Kania¹, Katarzyna Pawłowska-Góral¹*

OCENA STANU WIEDZY UCZNIÓW SZKÓŁ POLICEALNYCH NA TEMAT DODATKÓW DO ŻYWNOŚCI

¹Katedra i Zakład Żywności i Żywienia Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
Kierownik: dr hab. n. med. *K. Pawłowska - Góral*

²Katedra i Zakład Podstawowych Nauk Biomedycznych Śląskiego Uniwersytetu
Medycznego w Katowicach
Kierownik: prof. dr hab. n. med. *B. Błońska - Fajfrowska*

Celem pracy była ocena stanu wiedzy uczniów szkół policealnych na temat dodatków do żywności. Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego stwierdzono, że uczniowie podczas zakupów zwracają uwagę na obecność substancji dodatkowych w produktach spożywczych. Połowa respondentów uważa, że substancje dodatkowe negatywnie wpływają na zdrowie. W opinii uczniów dostęp do informacji o dodatkach do żywności jest zbyt mały. Istnieje, więc potrzeba rzetelnej edukacji społeczeństwa na temat omawianych substancji.

Hasła kluczowe: dodatki do żywności, ryzyko zdrowotne, uczniowie.

Key words: food additives, health risk, pupils.

Substancje dodatkowe do żywności są powszechnie dodawane do produktów spożywczych z uwagi na różnorodność pełnionych przez nie funkcji. Substancje te wprowadzane są nie tylko w celu zwiększenia bezpieczeństwa produktów żywnościowych, lecz również w celu poprawy ich atrakcyjności dla konsumenta oraz otrzymywania nowych produktów. Substancje dodatkowe zanim zostaną dopuszczone do stosowania, poddawane są szczegółowym badaniom (1,2,3). Jednak wśród konsumentów istnieją obawy dotyczące szkodliwego wpływu dodatków do żywności na zdrowie i są one przede wszystkim wynikiem braku wiedzy na temat tych substancji (4).

Celem pracy była ocena stanu wiedzy uczniów szkół policealnych na temat dodatków do żywności.

MATERIAŁ I METODY

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w grudniu 2009 roku wśród 50 uczniów Centrum Edukacji Copernicus w Zabrze. Większość badanych osób stanowiły kobiety (92%). Respondenci znajdowali się w następujących przedziałach

wiekowych: 19-25 lat (66% badanych), 26-30 lat (12% badanych), 31-45 lat (22% badanych). Spośród ankietowanych osób 86% miało wykształcenie średnie, a pozostałe 14% wykształcenie wyższe. Informacje dotyczące stanu wiedzy uczniów na temat dodatków do żywności pozyskano metodą wywiadu przy użyciu specjalnie przygotowanego w tym celu kwestionariusza. Pytania zamieszczone w ankiecie miały charakter zamknięty, przy czym, na część pytań respondent mógł wskazać więcej niż 1 odpowiedź. Uczniowie odpowiadali na pytania dotyczące szkodliwości dodatków do żywności, źródeł informacji na ich temat oraz kryteriów wyboru artykułów spożywczych zawierających substancje oznaczone symbolem E.

WYNIKI I ICH OMÓWIENIE

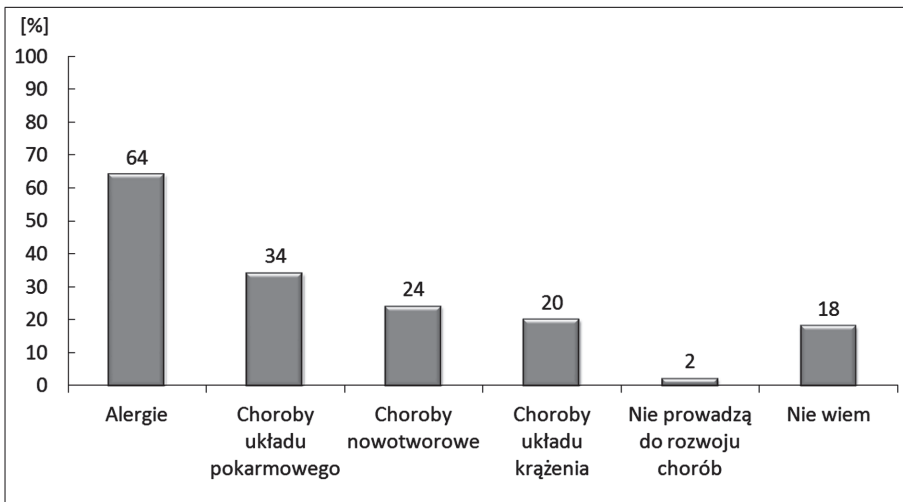
Z przeprowadzonego wśród słuchaczy szkół policealnych sondażu dotyczącego dodatków do żywności wynika, iż 68% ankietowanych podczas zakupu artykułów spożywczych zwraca uwagę na obecność tego typu substancji w żywności. Przy czym zaledwie 4% respondentów przyznało, że robi to zawsze, 64% czasami, a 32% nigdy. Zbliżone wyniki uzyskano w badaniu przeprowadzonym przez *Krejpcio* i wsp. (5) wśród studentów politechniki poznańskich uczelni wyższych.

Zaledwie 6% studentów Politechniki Poznańskiej oraz 30% ankietowanych studentów Uniwersytetu Przyrodniczego zawsze lub prawie zawsze zwraca uwagę na zawartość dodatków w produktach spożywczych, natomiast odpowiednio 30% i 50% studentów robi to czasami. Z kolei w badaniach przeprowadzonych wśród studentów Śląskiego Uniwersytetu Medycznego wykazano, że 86 % respondentów zwraca uwagę na obecność substancji dodatkowych w produktach spożywczych, a 22% robi to zawsze (6).

Spośród ankietowanych uczniów tylko 14% stwierdziło, że rezygnuje z zakupu produktu spożywczego zawierającego dodatki do żywności, 32% robi to czasem, a 54 % nigdy. Jednocześnie połowa respondentów uważa, że substancje zawarte w żywności oznaczone symbolem E wykazują szkodliwy wpływ na zdrowie. Zaledwie 16% respondentów uważa, że substancje dodatkowe obecne w żywności nie wpływają niekorzystnie na organizm, a 34 % ankietowanych nie posiada wiedzy na ten temat. Natomiast w badaniach przeprowadzonych przez *Dziubanek* i *Zużalek* (6) niemal wszyscy respondenci (95%) uznali, że dodatki do żywności są szkodliwe dla zdrowia.

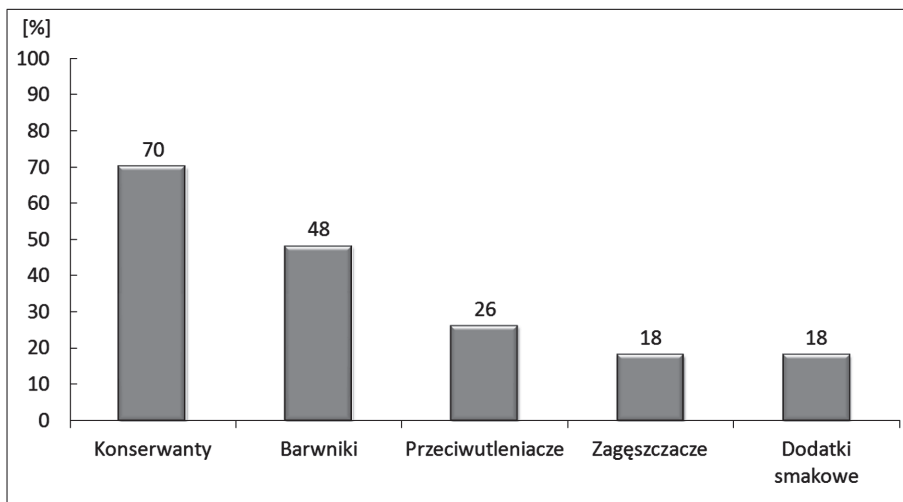
Na pytanie dotyczące negatywnych skutków stosowania dodatków do żywności ankietowani uczniowie najczęściej wskazywali alergie (64% odpowiedzi), dolegliwości ze strony układu pokarmowego (34% odpowiedzi) oraz choroby nowotworowe (24% odpowiedzi) (ryc.1). Z kolei studenci Śląskiego Uniwersytetu Medycznego wskazali choroby nowotworowe (42% odpowiedzi) i alergie skórne (32% odpowiedzi) jako główne skutki zdrowotne stosowania dodatków do żywności (6).

Spośród grup dodatków do żywności ankietowani uczniowie, jako najbardziej szkodliwe dla zdrowia na pierwszym miejscu wymienili substancje konserwujące (70% odpowiedzi), na drugim zaś barwniki (46% odpowiedzi) (ryc. 2).



Ryc. 1. Opinia uczniów na temat negatywnych skutków zdrowotnych wynikających ze spożycia żywności zawierającej dodatki

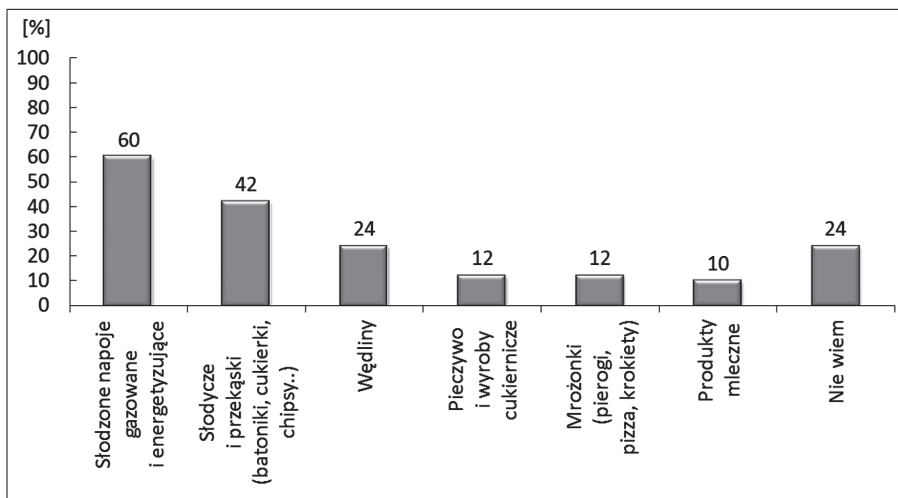
Fig. 1. The pupils' opinion on the negative health effects resulting from the consumption of the food additives



Ryc. 2. Stopień szkodliwości dodatków do żywności

Fig. 2. The degree of harmfulness of food additives

W opinii ankietowanych uczniów największą zawartością substancji dodatkowych charakteryzują się słodzone napoje gazowane i energetyzujące (60% odpowiedzi), a także słodycze i przekąski (42% odpowiedzi) oraz wędliny (24% odpowiedzi) (ryc. 3).



Ryc. 3. Produkty spożywcze, które w opinii uczniów zawierają najwięcej substancji dodatkowych
 Fig. 3. Food products, which contain the most additives according to the opinion of pupils

Na pytanie „Czy żywność mogłaby być produkowana bez substancji dodatkowych?” 34% ankietowanych uczniów odpowiedziało twierdząco, a 24% uczniów uważa, że nie ma takiej możliwości. Pozostali respondenci nie mają na ten temat wiedzy. Z kolei ponad połowa ankietowanych (65%) studentów poznańskich uczelni wyższych uważa, że konieczne jest stosowanie dodatków do żywności (5).

Na podstawie przeprowadzonego badania można powiedzieć, że uczniowie wiedzę na temat właściwości i szkodliwości substancji dodatkowych do żywności czerpią głównie z internetu (66% odpowiedzi) oraz czasopism (22% odpowiedzi), piśmiennictwa specjalistycznego (22% odpowiedzi) i telewizji (18% odpowiedzi).

Większość badanych uczniów (62%) uważa, że dostęp do informacji na temat dodatków do żywności jest zbyt mały, a zaledwie dla 38% ankietowanych wystarczający.

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że uczniowie szkół policealnych Centrum Edukacji Copernicus w Zabrze czytają etykiety zamieszczone na produktach spożywczych. Jednocześnie zwracają uwagę na obecność substancji oznaczonych symbolem E. Połowa ankietowanych uczniów uważa, że substancje dodatkowe do żywności negatywnie wpływają na zdrowie. Istnieje, więc potrzeba lepszej i rzetelniejszej edukacji społeczeństwa opartej na podstawach naukowych.

A. Kościółek, M Hartman, K Spiołek,
J. Kania, K. Pawłowska-Góral

ASSESSMENT OF KNOWLEDGE PUPILS OF SECONDARY SCHOOL ON FOOD ADDITIVES

Summary

Food additives are commonly added to food products because of the diversity of their functions. These substances are added not only to increase the safety of food products but also to improve their attractiveness to the consumer and to obtain new products. The aim of this study was to evaluate knowledge of food additives pupils of postsecondary school Centrum Edukacji Copernicus. The questionnaire survey was conducted in a group of 50 pupils between of ages of 18- 45 (92% women, 8% men). Based on obtained answers found that students pay attention on present food additives when do the shopping. Half of the respondents claim that additives have a negative impact on health. In the opinion students access to information about food additives is too small. There is thus public need for education about these substances.

PIŚMIENNICTWO

1. *Zawirska-Wojtasiak R.*: Aromaty, barwniki, konserwanty perspektywy stosowania. *Przemysł Spożywczy*, 2005; 4: 2-10.- 2. *Gawęcki J., Hryniewiecki L.* (red.): *Żywnienie człowieka. Podstawy nauki o żywieniu*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004: 373-383.- 3. *Gertig H., Duda G.*: *Żywność a zdrowie i prawo*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2004: 166-235.- 4. *Ozimek I., Gutkowska K., Żakowska-Biemans S.*: Postrzeganie przez konsumentów zagrożeń związanych z żywnością. *Żywność Nauka Technologia Jakość*, 2004; 4(41): 100 – 111.- 5. *Krejpcio Z., Suliburska J., Hyżyk A., Dyba S., Skwarek K.*: Ocena poziomu wiedzy na temat dodatków do żywności oraz ich spożycia w wybranych grupach studentów. *Bromat. Chem. Toksykol.*, 2011; 44(3): 404-408. – 6. *Dziubanek G., Zużalek J.*: Świadomość ryzyka zdrowotnego wynikającego z konsumpcji artykułów spożywczych zawierających chemiczne dodatki do żywności w populacji studentów Wydziału Zdrowia Publicznego w Bytomiu. *Ann. Acad. Med. Siles.*, 2008; 62(3-4): 56-65.

Adres: 41-200 Sosnowiec, ul. Jedności 8